

Ἡ Ἱερωσύνη ὡς Δωρεά καί Μαρτυρία

* * *

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΗΣ, ΑΞΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ

«ΤΕΛΕΙΤΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ...»

Τί εἶναι ἡ ἱερωσύνη;¹

Καταρχίν διακονεῖται ἀπό ἀνθρώπους, δέν ταυτίζεται μέ ἐμᾶς τούς ἀνθρώπους. Παλαιότερα περισσότερο, στίς μέρες μας ἐλάχιστα, μαζί μέ τούς ἀποδέκτες τῆς χειροτονίας καί ποιμαντικῆς χάριτος, ἐνδιαφέρονταν νά τό ζοῦν, νά τό χαίρονται καί οἱ διά τοῦ βαπτίσματος συγκληρονόμοι. Σέ ἕνα ἐνιαῖο Σῶμα, εὐλόγο ἦταν ἐκτός ἀπό τούς κληρικούς νά ὁμολογοῦν περὶ τοῦ

¹ «*Ἡ γάρ ἱερωσύνη τελεῖται ἐπί τῆς γῆς, τάξιν δέ ἐπουρανίων ἔχει ταγμάτων· καί μάλα γε εικότως. Οὐ γάρ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ ἄλλη τις κτιστή δύναμις, ἀλλ' αὐτός ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν, καί ἔτι μένοντας ἐν σαρκί τὴν τῶν ἀγγέλων ἔπαισε φαντάζεσθαι διακονίαν. Διό χρὴ τὸν ἱερωμένον ὡσπερ ἐν αὐτοῖς ἐστῶτα τοῖς οὐρανοῖς μεταξὺ τῶν δυνάμεων ἐκείνων οὕτως εἶναι καθαρὸν*» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου, «Περὶ ἱερωσύνης λόγος δεύτερος», δ', *E.Π. Μίγνη* 48, 635).

Ἡ ρητορική τοῦ Ἁγίου δέν ἀνατρέπει τί σειρά οὔτε τῆς δημιουργίας μας οὔτε καί τῆς ἐν Χριστῷ καινο-κτισίας μας. Ἡ ποιμαντική του θεολογεῖ τὴν ἐνόπτητα ὅλης τῆς λογικῆς κτίσεως, ὅπως μᾶς ἀποκαλύφθηκε καί τὴν ἐμμελετοῦμε στὴν Π.Δ. καί κυρίως στὴν Κ.Δ., τὴν διακονία τῶν Ἀγγέλων καί τὴν ἀνακεφαλαίωση ὅλων ἐν Χριστῷ, ποῦ συντελέσθηκε μέ τὴ θεία οἰκονομία Του, ἐνεργεῖται στὴν ἱστορία χάρις στό Ἅγιο Πνεῦμα καί παραμένει προσδοκώμενη, γιὰ τὴν θεολατρεῦσασα ἐνόπτητα ἀγγέλων καί ἀνθρώπων καί τῆς κτίσεως (*Ἀποκ.* 5, 14).

Ἡ διδαχὴ τοῦ χρυσοστόμου Πατρός ἀπέβλεπε στό νά ἀφυσινῆζει τίς ἱερατικές (καί ἀρχιερατικές) συνειδήσεις τῶν χρόνων του καί τῶν χρόνων μας. Ἀναφερόταν σὰ ἱερά ἐννοήματα τῆς θεοφιλοῦς καί θεαρέστου ἱερατικῆς δεοντολογίας, ποῦ διαθέτουν μέχρι σήμερα ὅλα τὰ λειτουργικά καί προσευχτικά μας βιβλία.

κεντρικού θεσμικού χαρίσματος και οι κεκλημένοι της έπουράνιας κληρονομιάς².

Οι Απόστολοι και οι πρεσβύτεροι ήσαν συμμετοχοί της κοινής λυτρωτικής και σωτηριώδους «κληρονομιάς», τό ίδιο ακριβώς όπως και οι δεύτεροι. Αμφότεροι επικαλούνταν «τόν Κύριον εκ καθαράς καρδιάς»³ –χάρη στήν έθελομετεχόμενη ενεργό/αίσθητή παρουσία του Πνεύματος– ως «έκκλησία Θεού ζώντος»⁴.

² Καθηγητές Πανεπιστημίου και άλλοι ειδήμονες της θεολογικής επιστήμης έχουν έρμηνεύσει και παρουσιάσει τήν δύστορική ένιαία έκκλησιαστική λειτουργικότητα, τήν αρχική της ένταση και τίς μεταπτώσεις και συρρικνώσεις της. Δέν έπαισαν κατά περιόδους νά διοργανώνονται ειδικές ήμεριδες είτε συνέδρια μέ εκδόσεις και δημοσιεύσεις περί τήν θεολογία και έκκλησιαστική πράξη γιά τήν Ίερωσύνη και Ποιμαντική και τήν συμμετοχική δεοντολογία οργάνωσης της Έκκλησίας. Ένδεικτικά μνημονεύω π.χ. ένα σχετικά πρόσφατο περί τό θέμα μας θεολογικό εργαστήρι της «Σύναξης» στις 22.10.2005 στήν Αθήνα, μέ τίς εισηγήσεις και άτομαγνητοφωνημένο τόν ένδιαφέροντα διάλογο στό τ. 97 (Ιαν-Μαρτ. 2006), ένθα μνημονεύονται και άλλες προγενέστερες απόπειρες και κυρίως ή διαιώνια έκκλησιαστική και θεολογική αυτόσυνειδησία (συναπτικά και έρμηνευτικά). Τίς ανάλογες διοργανώσεις της Ίερās Συνόδου θά επικαλεσθώ στή συνέχεια.

Ένδεικτικά, στήν Καινή Διαθήκη διαπιστώνουμε κάτι τό κοινό σέ όλους τούς πρωτοχριστιανούς: τήν καινή κτίση της άληθινής χαρισματικής θεογνωσίας, μέ συμμετοχή όλων τών «έπιστρεφόντων πρós Κύριον», χάρη και στους χαρισματούχους. Χωρίς αυτό νά ξελαίρει όριστικά κακίες, μικρόπτες και πάθη ένός όλόκληρου έφθαρμένου πολιτισμού, από τόν όποιο προέρχονταν και μέσα στόν όποιο διαβίωναν νεοφώτιστοι και στελέχη της πρώτης Έκκλησίας (βλ. Α΄ Κορ.). Διό και αποστέλλονται συνεχείς Άποστολικές ύποδειξεις περί νέου/έσχατολογικού φρονήματος και ήθους τών πιστών (βλ. Α΄ Πέτρ. 2, 5, 90· πρβλ. Άποκ. 5, 10). Αυτό τόν σκοπό έχει ή έπανελημμένη αναφορά τών Άποστόλων στή χάρη του Θεού και στό μυστήριο της σωτηρίου οικονομίας του Χριστού: νά ασκούνται και νά ζούν τήν ένιαία ιστορία ως «πολίτες» της άνω Ίερουσαλήμ.

Κατονομάζονται μέν προεχόντως οι φορείς της έκκλησιαστικής εξάπλωσης και οργάνωσης, μέ τούς Άποστόλους έπι κεφαλής, τούς συναποστόλους και τούς προεστώτες/πρεσβυτέρους και τούς κατά τόπους χαρισματούχους (μέ πρώταξη αναγκαιότητας στους προφήτες και διδασκάλους και τήν «καθ' ύπερβολήν όδόν της αγάπης»).

Οι Απόστολοι (και οι άμμοι συνεργοί τους) ήσαν διά Πνεύματος Αγίου «χειροτονημένοι». Οι πιστοί σάν σύνολο ήσαν ή, μάλλον, έκαλούντο συνεχώς νά παραμένουν μέτοχοι της χαρισματικής και ήθικής καινής ζωής της κατά τόπους έκκλησιαστικής κοινότητας.

Όλα αυτά αναδεικνύουν ένα δεδομένο και ζητούμενο της πρωτοχριστιανικής κοινότητας: τά χαρίσματα μετέχονται ύπερ άλλήλων και ασκούνται χάριν άλλήλων και της (ιερ)αποστολής! Οι πρεσβύτεροι κάθε κοινότητας (έπι κεφαλής και στό Εύχαριστιακό δείπνο) είναι οικείοι, έγνωσμένοι, αναγνωρισμένοι από όλους. Οι χριστιανοί γνωρίζουν και διδάσκονται νά βιώνουν αυτό που λέμε μετοχή και συνειδηση περί του σώματος, της τοπικής Έκκλησίας, μέ τήν άμμο αίσθηση ότι κάποιος προΐστανται, όμως όλοι είναι «κληρονόμοι μέν Θεού, συγκληρονόμοι δέ Χριστού» (Ρωμ. 8, 17).

³ Β΄ Τιμ. 2, 22.

⁴ Α΄ Τιμ. 3, 15. Η Παύλεια όμολογία άπαιχεί τήν πρωτοχριστιανική πίστη και βεβαιότητα γιά τήν έν Χριστώ έκκλησία τών πιστευόντων, άπέναντι κάθε άλλοτρίωσης του ειδωλολατρικού κόσμου. Δέν έχομε άπλως μά «έκκλησία», αλλά «έκκλησία Θεού ζώντος». Περιγράφει τήν «ποιότητα» της

Οί μὲν πρῶτοι ὑπηρετοῦσαν τὴν ἐγγριτωμένη υἰοθεσία τῶν ἀδελφῶν τους. Συνεργοῦσαν ὥστε νά συμπληρώνεται μέσα στὴν ἱστορία τὸ συναξάρι τῶν ἐθελοσωζομένων τῆς θείας φιλανθρωπίας, ἡ ἐσχατολογικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Οἱ πρῶτοι εἶχαν ἐκ διαδοχῆς-χειροτονίας μετοχὴ στὴν κλήση τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων τους⁵. Οἱ δεῦτεροι εὗρισκαν «κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς Χριστόν»⁶, ὅπερ προϋπετίθετο ἀσφαλῶς καὶ γιὰ τοὺς πρῶτους.

Ἡ ἱερατεία μεταδιδόταν ὡς ἐκκλησιαστικὸ χάρισμα (μυστήριον διακονίας τῆς Ἐκκλησίας) σέ μέλη τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ἀφοροῦσε τὴν ὅλην ποιμαντικὴ ὀργάνωση τοῦ σώματος, τίς κοινές προσευχές καὶ προπαντός τὴ λειτουργικὴ ἐπίκεντρον ἀναφορά τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ μεταλήψεως, τῆς θείας καὶ διανθρώπινης θεανθρώπινης κοινωνίας.

Στὴν ἀρχὴ-ἀρχὴ ἡ ἱερατεία προσφερόταν ὡς κλήση-χειροτονία ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους των, ἦταν μιά ὀλοφάνερη καὶ ρητὴ ἐπιστρατεύση θυσίας⁷, (μὲ ἀνατεθεμένα τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀληθείας, τὴν ποιμαντικὴ τῆς σωτηρίας, τὴν διακονία τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος, τὴν αὐτοθυσιαστικὴ οἰκονομία τῆς ἀγάπης).

ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ παραπέμπει στὴν «εὐδοκία» τοῦ θεοῦ θελήματος (*Ρωμ. κεφ. 8* καὶ ὅλη τὴν *Κ.Δ.*).

Αὐτὴ ἡ βιβλικὴ ἀποκαρδοκία διατρέχει καὶ τὴ λειτουργικὴ καὶ τὴν ποιμαντικὴ καὶ τὴν φιλανθρωπικὴ-κοινωνικὴ καὶ τὴν ἀσκητικὴ δεοντολογία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς ἦθος καὶ φρόνημα θεολογίας καὶ ἐκκλησιολογίας. Παντοῦ αὐτὸ τὸ «κανόν» τῆς Πνευματικῆς Χριστοποίησης διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διατρέχει τὴν «διὰ Πνεύματος Ἁγίου» φυλακτέα Ἀποστολικὴ «παραθήκη» (βλ. *Β' Τιμ. κεφ. 1*).

⁵ βλ. *Μάρκ. 3, 13* ἔξ καὶ πρβλ. *Πράξ. 1, 25*.

⁶ πρβλ. *Πράξ. 26, 18*.

⁷ βλ. *Πράξ. 14, 23*, ποιμαντικῆς ἐπιστολῆς Παύλου, ἐγκύκλιες ἐπιστολῆς Πέτρου καὶ Ἰωάννου, ὅπως καὶ στὴν Ἀποκάλυψη Ἰωάννου (ἐνδεικτικά: πρῶτ. Ἰω. Σκιαδαρέση «Πρότυπα Ἱερατικῆς Ἀγωγῆς στὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου», Ἡμερίδα Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἱερέως στὸν σύγχρονον κόσμον *ΣΕ Λειτουργικῆς καὶ Ποιμαντικῆς Ἀναγεννήσεως, Πεντέλη Ἰουν. 2009*).

Στὶς αὐτεξομολογήσεις, τίς ὁροθεσίες, τίς ἐρμηνείες, τίς διδαχές περὶ τῆς Ἱερωσύνης καὶ τῆς λειτουργικῆς καὶ ποιμαντικῆς, τῆς Πατερικῆς γραμματείας καὶ τῆς καθιερωμένης λειτουργικῆς πρακτικῆς, ἔχουμε ἀκριβῶς τὴ σταθερὴ προβολὴ τῆς ἐνιαίας ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας περὶ τῆς ἀκραιωτότητας ἀφενὸς καὶ τῆς ὀλοπροσφορᾶς τῆς ἱερατείας (βλ. ἐνδεικτικά τοὺς *περὶ Ἱερωσύνης λόγους* τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου καὶ τὴν *Βίβλο Θεολογικῶν καὶ Ἠθικῶν* καὶ τοὺς Ἵμνους τοῦ ἁγίου Συμεῶν τοῦ νέου θεολόγου).

Οἱ εἰδικές μελέτες τῶν χρόνων μας, σέ συνδυασμὸ μὲ τὰ πορίσματα ψυχολογικῶν ἐρευνῶν, ὅπως καὶ ὁ κατὰ καιροῦς διατυπωμένος ἀντίλογος, προϋποθέτουν εἴτε ἀναδεικνύουν τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς ἀκραιωμένης κλίσεως καὶ βεβαίως τῆς ἱερῆς κλήσεως. Τὴν δὲ ποιμαντικὴ δεοντολογία τῆς προσφορᾶς δὲν διστάζουν νά τὴν θεμελιώνουν τινές ἀκόμη καὶ στίβι δίψα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ὡς ἀτόμου, δεκτικῆς ποιμαντικῆς στοργῆς καὶ ἀγάπης.

Ἐπί μακρόν τό ἐκκλησιαστικό σῶμα συμμετεῖχε στίς ἐκλογικές διαδικασίες ἀνάδειξης τῶν ἐπισκόπων καί τῶν συμποιμένων τους τῶν ἱερατευόντων⁸. Ἦταν ἔθος πού προέκυπτε ἀπό τήν πρακτική χρεία ἐξακριβώσης τῆς καταλληλότητος καί καλύτερης ὀργάνωσης ἐκ τῶν ἐνότων.

Ὅσο ὁ Χριστιανισμός ἐξαπλωνόταν, ὅσο ἡ Ἐκκλησία ἀπελευθερωνόταν καί ἀφηνόταν νά δρᾷ στό εὐρύτατο διακοινωνικό σῶμα τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας θεσμικά ὀργανωμένης καί μάλιστα μέ Συνόδους ὑποστηριγμένες αὐτοκρατορικά, εἴχαμε μιάν ἱστορική ἐξέλιξη στήν πρωτοχριστιανική θέαση καί τίς ὀργανωτικές ἐκκλησιοποιοτικές πρακτικές. Μιά θεσμιοποίηση παράλληλη πρός τίς κρατικές θεσμικές δομές ἐξουσίας διέτρεχε τίς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων καί τῶν θεσμικῶν παραγόντων τῆς Ἐκκλησίας. Σχίσματα, ἀντιπαλότητες, αἰρέσεις, ἐπιδρομές μέ θρησκευτικό μανδύα συνέβαλαν κι αὐτά στή διατήρηση μιᾶς παγιωμένης θεσμικῆς «στεγανοποίησης».

Ἡ διαχρονία ὀλοένα διεύρυνε καί ἀνακαθόριζε ἐπίσης πολλά ἱστορικά δάνεια στίς «τεχνικές» λειτουργικές πρακτικές (ὕμνωδιᾶς, ἐορτολογίου, ἀμφίεσης, ναοδομίας, ἀγιογραφίας κ.λπ.), μεταδιαμόρφωνε ἀντιλήψεις εὐρείας ποιμαντικῆς δεοντολογίας περί τήν Ἱερωσύνη καί τούς κληρικούς. Ὅχι ὅτι «παρέφραζε» τήν μετοχή καί τήν ἄσκηση καθ' ἑαυτήν τῆς Ἱερωσύνης, ὡς ἱεροῦ, θεοῦ καί ποιμαντικά διακοινωνούμενου «λειτουργήματος». Ἀλλά ἀκόμη καί μέσα ἀπό τήν πρακτική ἐγκοσμίκευση ἡ διαχρονία ἐπέτρεπε, ὥστε ἡ περιοδική ἐκκοσμίκευση κάθε ἐποχῆς νά γίνεται πολλάκις πρόταγμα ἱερατικῆς ποιμαντικῆς δεοντολογίας.

Ἄλλωστε εἶναι ἀφάνταστα δυσχερές –ἂν μί ἀκατόρθωτο– νά βιώνει ἡ

⁸ Βλ. *Σύναξη* τ. 97 ὁ.π. Αὐτό ἴσχυε ἢ καί ἰσχύει μέχρι σήμερα σέ μερικές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Γιά τήν πρακτική αὐτή (*καταστατικά προσδιοριζόμενη*) συνέβαλαν ἀναπόδραστες ἱστορικές ἀναγκαιότητες καί ὄχι θεολογικές-ἐκκλησιολογικές ἀρετηρίες. Δέν πρόκειται γιά κάτι πού «κληρονομίηθηκε» ἀπό τίς ἀρχές τῆς ἱστορίας, ἀλλά ἀπό τήν ἐνιστορική κατά τόπους διάρκεια.

Στήν Καινή Διαθήκη ἔχουμε συμμετοχή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος στήν ἐπιλογή γιά τούς καίριους ἀποστολικούς-ὀργανωτικούς ρόλους (βλ. π.χ. *Β΄ Κορ.* κεφ. 8, *τὴν σκόπμην ἐπίκλησιν τοῦ ἀπ. Παύλου στή συλλογική «χειροτονία»-ἐπιλογή τοῦ Τίτου γιά τὴν συνεκδημία*), ἀλλά καί τήν χειροτονία-εὐλογία ἀπό μόνου ἐνός Ἀποστόλου γιά προβεβλημένη ἐκκλησιαστική ἀποστολή (*Β΄ Τιμ.* 1, 6), ὅπως καί τήν υπόδειξη πρός τόν ἀπ. Τίτο γιά ἐπιλογή πρεσβυτέρων κατά τόπους (*Τίτ. κεφ. 1*).

Σταδιακά, προβεβλημένη πρωτεύουσα θέση ἀναλαμβάνουν οἱ Ἐπίσκοποι-προεστώτες, μέ ἐπικρατούσα βαθμιδόν καί ὀροθετημένη ἱεροκανονικά Συνοδική διαγνώμη, μιᾶ ἱστορική μᾶλλον ἐνανθρώπινη ἀναπόδραστη ἀναγκαιότητα πού ἔγινε θεσμική. Ὅμως, ἡ Ἱερωσύνη παραμένει στήν ἀποκλειστικότητα τοῦ χαριτοδῶρου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ὡς μυστήριο μετεχόμενο καί ἀνερχόμενο, ἀλλά ἀληθινό. Παρέμεινε καί στήν ἀποκλειστικότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς πιστοποίηση, διασφάλιση καί ἀνανέωση τοῦ χαρίσματος μέσα ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ζωὴ καί τήν ἐκκλησιοπρεπῆ διαχείριση.

φέρουσα Ίερωσύνη τῶν ἀνθρώπων ἀκεραία τὴν (προσ)φερόμενη Ίερωσύνη τοῦ Σωτῆρος μας. Αὐτό εἶναι ἡ διαρκής δοκιμασία, ὁ ἰσόβιος στόχος τῆς εἰλικρινείας μας κατέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Γι' αὐτό ἄλλωστε ἡ πλειονότητα τῶν Εὐχῶν προτάσσει καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν ὁμολογία τῆς κενώσεως, τῆς ταπεινώσεως⁹, τῆς συντριβῆς κατενώπιον «*τοῦ βλέποντος τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας*»¹⁰.

Ἄν οἱ σημερινές ἐπιτακτικές ἀπαιτήσεις τοῦ κόσμου μας (τοῦ «*χώρου*» τῆς *διακονίας καὶ ἐναθλίσεώς μας*) δέν ἦταν τόσο κατεπείγουσες γιὰ ποιμαντικές πρωτοβουλίες τῆς Ίερωσύνης, μᾶλλον θὰ ἐφρυσυχάζαμε πολύ περισσότερο σέ ταυτίσεις τῆς ἱερατείας τυπικῆς τελετουργικῆς προτεραιότητας ἢ καὶ ἀποκλειστικότητας καὶ κοινωνιστικῆς ἠθικῆς καὶ τίποτε περισσότερο.

Ὅποτε θὰ χρειάζονταν νεότερες ἐναγώνιες ἐκκλίσεις (γιατί ὄχι καὶ ἐγκλίσεις) νὰ ἐπαναφέρουν στό ἐκκλησιαστικό προσκίnio κάτι ἀνάλογο σάν τὴν Κολλυβαδική διαμαρτυρία ἢ τὴ Φιλοκαλική ἀναγέννηση (τόσο ἀξιοσέβαστη ἀκόμη καὶ στοὺς Δυτικούς) ἢ καὶ τὸν σύγχρονο ἐπιμορφωτικό καταρτισμό. Μιᾶς καὶ θεοφορούμεθα μὲν ἱερουργοῦντες, ἀλλὰ πόσο ἱερουργοῦμε τὴν ζωὴ μας μεταλειτουργικά; Ὅποτε χρίζουμε καὶ λειτουργικῆς ἀφύπνισης καὶ τῆς νηπτικῆς ἐξάρτησης καὶ τοῦ παράλληλου καταρτισμοῦ, γιὰ τίς ὠδίνες τῆς ἐποχῆς μας.

Ἄν καὶ δέν ἔλειψαν οὔτε θὰ λείψουν περιπτώσεις μερικῆς «ἐνθουσιώδους» ἢ «νηπτικῆς» ἢ θεολογικῆς ἀναδρομῆς σέ πρωτοεκκλησιαστικές χαρισματικές ἐκφάνσεις, χάρι σέ χαρισματικές μορφές¹¹.

---

⁹ βλ. Ἀρχμ. Ζαχαρία, Ίερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Ἑσσεξ, «*Τὸ ὑπερκόσμο χάρισμα τῆς Ίερωσύνης ὡς διακονία καταλλαγῆς τοῦ κόσμου μὲ τὸν Θεό*» (Ορθόδοξος Κῆρυξ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων & Μεγ. Βρετανίας, Ἄπρ.-Ἰουν. 2017, σσ. 18-19): «*Πὼς ὁμως ὁ Κύριος ἐργάσθηκε γιὰ χάρι μας τὸ ὑπερφυσικό αὐτὸ ἔργο, μὲ τὸ ὁποῖο ἱεράτευσε τὴν παγκόσμια ἰστορία; Βεβαίως μὲ τὴν ἄφατη κένωση καὶ τὴν ἀκατάληπτη ταπείνωση τῆς θυσίας Του... Μαθητεύοντας λοιπὸν ὁ ἱερέας στό θεῖο φρόνημα τοῦ Ἰησοῦ, βάζοντας μὲ συμπάθεια τὸν ἑαυτό του κάτω ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ προσιμώντας τὸν ὄνειδισμό τοῦ Χριστοῦ ἔξω ἀπὸ τὴν παρεμβολὴ τῆς ὑπολίψεως τοῦ κόσμου τούτου, θὰ μπορέσει νὰ ἐνταχθεῖ σπὴν ταπεινῇ ὁδῷ τοῦ Κυρίου...».*

¹⁰ Κοντάκιον τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Δευτέρας.

¹¹ Ἐνδεικτικά ἐπικαλοῦμαι διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς τίς ἰσαποστόλους δράσεις τοῦ ἁγ. Κοσμᾶ καὶ ἄλλων Ἁγίων ἢ καὶ χαρισματικῶν μορφῶν (κάτι ἀνάλογο μὲ τοὺς «*διδασκάλους*» τῶν πρωτοχριστιανῶν) ἢ τὴν ἀφύπνιστική παρουσία στὰ Δωδεκάνησα τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου καὶ σέ ὅλη τὴν Ἑλλάδα τῶν νεώτερων Ὁσίων μας, μὲ διορθόδοξη ἀπίχνηση, τὴν προεπαναστατικὴν δράση τῶσων στάρετς καὶ τοῦ «*λειτουργικοῦ*» ἁγίου Ἰωάννη τῆς Κροστάνδης στὴ Ρωσία, τὴν παρουσία τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου καὶ τῶν μαθητῶν του στὴ νεώτερη Σερβία, τοῦ πρωτ. Δημητρίου Στανιλοάε καὶ τῶν νέων ὁμολογητῶν καὶ τῶν νεοπατερικῶν ἀσκητῶν στὴ νεότερη Ρουμανία, τὴν ἐκκλησιολογικὴ θεολο-

Σέ άλλα χριστιανικά καί πολιτισμικά περιβάλλοντα (μέ *ἀμοιβαίες ὠσμώσεις ιστορικῶν κοσμικῶν μεταβολισμῶν*) στή Δύση, ιδεολογοποιημένη ἢ θρησκευτικότητα καί ἀγνοημένη ἢ ἀρχαία καί διαπατερική πιστότητα στό μυστήριο τῆς Πνευματικῆς ἐνθεώσεως, συνέβαλε ὥστε ἡ ἱερατεία νά ἐξασκεῖται ὡς ἱστορικό ὑπόλειμμα ἐξουσίας καί «συγκεντρωτικός» θεσμός, ἀκόμη καί μέ ἀκραίες πρακτικές στόν Μεσαίωνα. Ὅποτε ἀπαξιώθηκε ἐν μέρει καί προ(σ)κάλεσε μιάν ἄλλη ἐκδοχή πολυειδοῦς ἀτομικιστικοῦ ἀνθρωποχριστιανισμοῦ ἀκόμη καί χωρίς διαδοχή ἱερατείου¹².

Ἀπό τέτοια πολιτισμικά περιβάλλοντα (πού δεσπόζουν οἰκονομικά) πέρασε καί σέ ἐμᾶς ἡ «πρόοδος» τῆς στρατευμένης ἀδιαφορίας περί τίν ἐκκλησιαστική παράδοση αἰῶνων, ὅπως καί ὁ ἔντονος ἀτομοκεντρικός πολιτισμός. Ἀδικεῖται ὅμως ἡ Ἐκκλησία, καθὼς πάντοτε σέ ἐμᾶς τόσο στήν ἀπλή λαϊκή της βάση ὅσο καί στήν ὄλη στελέχωση καί στήν ἀνώτερη θεσμική της ἐκφραση στάθηκε κυριολεκτικά ἐνιαία, ὁμογενής, πτιό πολύ κι ἀπό κυριολεκτικά «μᾶνα τοῦ λαοῦ μας» καί αὐτοθυσιάστηκε¹³.

γκιά δράση τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ στόν διορθόδοξο χῶρο, τοῦ π. Ἀλεξάνδρου Σμέιαν στούς Ρώσους τῆς διασποράς, τῶν νεότερων (ιερ)αποστόλων στήν Ἀφρική κ.π.ᾶ. Ἀκόμη καί οἱ (Ιεραρχικά διακηρυγμένες καί λειτουργικά τμῶμενες) ἀποκαλύψεις τῶσαν νεοφανῶν Ἁγίων τοῦ παρελθόντος στή δική μας ἐκκλησιαστική συνέχεια τῆς ζωντανῆς ἐσαχολογίας τί ἄλλο ἀποδεικνύουν; Σέ μᾶ ἐνόητα ἀναφοράς καί ἐκκλησιοστρεποῦς ἐνασφάλισις μέ τί θεσμική διάρκεια αἰῶνων τῆς Ἐκκλησίας, ἔχουμε αὐτό τό «θαῦμα» καί τίς θεόδεικτες «ἐκπλήξεις» τῆς βιωμένης διάρκειας τῆς Πεντηκοστῆς στήν ἐκκλησιαστική ὀρθόδοξη πραγματικότητα. Κυρίως δι' ἀνθρώπων ὁμολογεῖται ἡ παρουσία τοῦ Πνεύματος καί ἡ Χριστολογική ἀναφορά τῆς Ἐκκλησίας, διακονούμενη διά τῆς διανθρώπινης μαρτυρίας τῆς Ἱερωσύνης, τοῦ χαρίσματος πού προσεγκεντρῖζει στήν Εὐχαριστιακή ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Σώματος Χριστοῦ.

¹² Ἡ προκάλεσε ἐνδοθρησκευτικές ἐπαναστάσεις ριζικοῦ ποιμαντικοῦ ἀνακαθορισμοῦ [βλ. Ἐπισκόπου Ἀβύδου Κυρίλλου (νῦν Μητροπολίτου Κρήνης & Ἐξάρχου Μάλτας) «*Η Θεολογία τῆς ἀπελευθέρωσης (Εἰσαγωγή στή νεώτερη λατινοαμερικανική Θεολογία)*», Θεσσαλονίκη 2015]. Ὡστόσο εἶναι πιστοποιημένο ὅτι ὁ Χριστιανισμός συρρικνώνεται στή Δύση (στίς παραδοσιακές του Εὐρωπαϊκές πρωτοκοιτίδες), ἀλλά καί ἡ ἐκκοσμίκευση μᾶς ἀδιάρκην ἐγκοσμίκευση τόν συρρικνώνει (ἄν καί βραδύτερα) καί σέ μᾶς, παρ' ὅλο πού τόσες νεότερες μεγαλειώδεις μορφές Ὅσιων τόν συντηροῦν καί τόν ἀνανεῶνουν θαυμαστικά στήν Ὀρθοδοξία.

¹³ Μόλις πέρασε ἀναδύθηκε πάλι στήν Ἑλλαδική ἐπετειακή ἐπικρατοσύνη ἡ θυσία τοῦ ἁγίου Χρυσόστομου Σμύρνης καί τῶν ἄλλων Ἱερομαρτύρων καί Νεομαρτύρων τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, ὅπως καί τῶν Ἁγιώνων τοῦ προσφυγικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Συναίμα, οἱ ἐπίσημα ἀναγνωρισμένοι νεώτεροι Ἅγιοι (Γεώργιος ὁ νέος ὁμολογητής ἐν Δράμα, Ἀμφιλόγιος Πάμμου, Ἱερώνυμος Σιμωνοπετρίτης, Πορφύριος Κausοκαλυβίτης, Ἰάκωβος Τσαλίκης, Εὐμένιος Σαριδάκης, Βησσαρίων Ἀγαθωνίτης κ.π.ᾶ.) ἀνεφάνησαν ὑποδείγματα ἱερατικῆς ἢ καί ἀρχιερατικῆς ἀγιότητος (Καλίνικος ὁ Ἐδέσσης), ἐμπρακτικῆς ἀσκητικῆς καί ποιμαντικῆς κατῆλιξης καί ὀλοπροσφορᾶς γιά τίν Ἐκκλησία καί τίν πατριδα/κοινωνία μας. Ὅποτε σάν κοινωνία ἀδικοῦμε ἐλαυτοῦς, ἀγνοώντας τίν

Ὅπότε, στά χρόνια μας πλέον, ἕνα ἐρώτημα τοῦ τύπου «τί εἶναι ἡ Ἰερωσύνη;» δέν ἐνδιαφέρει καί πολλούς. Γιά ὀλοένα καί περισσότερους ἀνθρώπους, προπαντός γιά τί νέα γενιά καί γιά τά παιδιά, εἶναι ἀδιάφορης σημασίας¹⁴. Τόν πολύν κόσμο δέν τόν ἀπασχολεῖ τό ἐρώτημα, ὅπως δέν τόν ἀπασχολεῖ καθ' ἑαυτόν οὔτε ἡ ἀνθρωπινή ὑπαρκτική του ταυτότητα¹⁵.

ἄγια παρουσία τους, τίν ἀγιασμένη ἱερατεία τους καί φυσικά τίν συλλογική Ἐκκλησιαστική μας οἰκογένεια. Ἡ εὐθύνη βεβαίως δέν καταλογίζεται μόνο στί λαϊκή βάση, ἀλλά στίς κρατούσες προτεραιότητες τοῦ σημερινοῦ κοσμικοῦ κράτους καί τοῦ διεθνικοῦ μας ὄριζοντα. Καί τό λέμε αὐτό, ἐπικαλούμενοι πρὸς τά ἄλλα πολλά δεδομένα καί τό ὅτι ἡ ταινία γιά τόν ἅγιο Νεκτάριο «Man of God» (*Ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ*) τοῦ 2021, ἐπανελημμένα καί διεθνῶς προβαλλόμενη μέχρι σήμερα, κυριολεκτικά συναρπάζει. Ὅπου σημαίνει ὅτι ἐντέχνως παρ' ἄλλων καί ἄλλοίων ἡ λαϊκή βάση καί ἡ νεολαία μας καί ὁ κοινωνικός ἴστος «παρωθοῦνται» σέ ὅποιοσδήποτε ἄλλες στενωπούς παρὰ στί φυσική μας Πνευματική μητέρα.

¹⁴ Ὁ ἀτομικιστός μοντέρνος τρόπος ζωῆς ἀναζητεῖ «διαφυγές ταυτοτικῆς ἐκπληρώσεως» ἀκόμη καί σέ κάθε λογῆς «-ισμούς» αὐτοπραγμάτωσης, τ.ἔ. αὐτοδούλωσις στίν παλαιομοδίτικη ἐκπτωτική καί μεταπτωτική συνταγή τῆς αὐτόματης διόρθωσης, τοῦ δικαιωματικοῦ κοινωνισμοῦ, τῶν ἀσκήσεων αὐτοπραγμάτωσης καί αὐτοδικαίωσης, τῆς δαιμονικῆς αὐτο-θρησκείας κάθε λογῆς. Ἐπιχειρεῖ τάχα (καί) τούς μεταθρησκειακούς νεωτερισμούς, κι ἄς εἶναι μιά παλιομοδίτικη φόρμα τυφλῆς ἐθελόδουλείας στίν ἄλλοτρίωση τοῦ ἄλλοτρίου.

Σέ ἕναν τέτοιο κόσμο χρειάζεται πάλιν καί πολλαίς καί διαρκῶς ἡ Ἐκκλησία μας νά εὐαγγελίζεται τίν ταυτότητά της, τίν ἀδιάκοπη Ἐγγριστωμένη Πνευματικότητά της, ἱερουργώντας τό χάρισμα τῆς Ἰερωσύνης στίν ἅγια Τράπεζα τῶν ἱερῶν Ναῶν, ἀλλά καί τῶν καρδιῶν. Ἡ ὁδός εἶναι δοκιμασμένη καί πάντοτε καινοποιός καί θεουργός ἐπί αἰῶνες. Σήμερα διαθέτομε ἐπιπλέον καί τίν παράλληλη ἐπικουρία τὸς ἀνθρώπινης σοφίας.

¹⁵ Μεταπολεμικά, ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἕνας βασικός καί θεμελιώδης κοινωνικός θεσμός. Τό Κράτος (καί διεθνεῖς παράγοντες) μᾶς ἤθελαν σάν φορέα κοινωνικῆς σταθερότητας (*πάντοτε τό Κράτος ἔφθανε μέχρις ἐκεῖ, δέν μπορούσε νά δεῖ Πνευματικά τίν παρουσία μας*). Ἐδῶ καί λίγες δεκαετίες, ὅλα μεταβλήθηκαν ἄρδην. Διερχόμεθα περίοδο νέων ἱστορικῶν πειρασμῶν. Καλούμεθα νά βροῦμε τόπο στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων τῆς σημερινῆς κοσμικότητας, ὥστε νά προχωρήσουμε μαζί τους πρὸς τόν Θεό, ἀπό τίν Ὁδό πού εἶναι ὁ Χριστός, μέ τόν τρόπο πού πρέπει νά ζεῖ «τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ» στά 2023 καί ἐξῆς, δηλαδή τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μέ στελέχη τοῦς ἀνθρώπους τῆς ἀδιαφορίας, τῆς ἄγνοιας, τῆς ἀμέλειας, τῆς ἁμαρτίας, τοῦ διαδικτυακοῦ «παραδείσου». Αὐτό δέν εἶναι εὐκόλο. Πρέπει νά ἀξιοποιῶμε τίς σημερινές ἀφορμές καί τίς σημερινές εὐκαιρίες καί τίς σημερινές ἀνάγκες, σάν γέφυρες ἐπικοινωνίας μέ τόν κόσμο, ἀλλά ὅχι σάν γέφυρες ταύτισης μέ τόν κόσμο. Αὐτό εἶναι πολύ δύσκολο. Διότι γεννά ἐνθουσιασμούς (πού μένουσιν ἕως ἐκεῖ, χωρίς νά προχωρήσουν πύ πέρα, στίν ἀμύγδαλα). Γεννά φανατισμούς καί ἀκρότητες (πού ἀπορρίπτονται καί τά ἀνοίγματα καί τίν ἀνοικτή ἀγκαλιά τῆς Ἐκκλησίας). Χρειάζεται ἐνημερότητα. Χρειάζεται διάκριση. Χρειάζεται ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ καί ὁ κόπος ὁ δικός μας. Καί αὐτό πρέπει νά γίνει συνείδηση καί σκοπός, κληρικῶν καί λαϊκῶν. Μέ πρωταγωνιστές ἡμᾶς τούς Ποιμένες καί διάθεσι σάφρονος ὑπακοῆς στό ὅλο ἐκκλησιαστικό σῶμα. Νά χρησιμοποιήσουμε τά σύγχρονα ἐργαλεῖα κατάρτισης, ἀλλά «ποτέ ἀπό τό χρέος μὴ κινῶντες», νά μὴν ξακόβουμε ἀπό τί δεοντολογία τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτή εἶναι ἡ ἱστορικὴ μας εὐθύνη.

Αυτό κοινωνιολογικά δέν σημαίνει ἐξάπαντος ἀπαξίωση. Μπορεῖ νά σημαίνει σιωπηρή παραδοχή δεδομένων χωρίς ἐστίαση τοῦ ἐνδιαφέροντος ἢ καί ὑποσυνείδητη «σιωπηλή κραυγή» στή σύγχρονη λειτουργική καί ποιμαντική μας ἱερατεία.

Ὡστόσο, ἀκόμη καί στούς αἰῶνες τῆς εὐρύτερης ἀποδοχῆς, περί Ἱερωσύνης, ἀπλῶς διατυπώθηκαν εἴτε *προσδιοριστικά ἐπίθετα* εἴτε *παραβολικές περιγραφές*, ὅπως *ιερή τάξη* ἢ *ἐκκλησιαστική τάξη* εἴτε *ὑπόουρημα ἐκκλησιαστικό κ.π.ᾶ*.¹⁶. Ὅμως, ἀκριβῆς ὀρισμός μᾶλλον δέν διατυπώθηκε, ὅπως δέν

¹⁶ βλ. ΘΗΕ τόμ. 7ος, σ. 549 ἐξ., λῆμμα «Κλῆρος». Πρόκειται γιά «ἀναφορές» περί τίν λειτουργικότητα τῆς Ἱερωσύνης μέσα στήν Ἐκκλησία, γιά τίν ἀπαραίτητη ὀργανωτική τῆς ἀναγκαιότητα, γιά τίν ποιμαντ(ορ)ική τῆς προτεραιότητα πού ἐδράζεται βεβαίως στήν ιερότητα τῆς, στήν ἀπαραίτητη καίρια τελετουργική τῆς χρηστικότητα. Ἐγκυκλοπαιδικά ἀναπτύσσεται ἡ βασική χροῖσις ἱερατείου καί στόν ἐξωβιβλικό χῶρο καί στόν βιβλικό χῶρο, δηλ. στήν Π.Δ. καί στήν Κ.Δ., πρό τῆς ἐθελούσιας σταυρώσεως τοῦ Κυρίου ὡς μοναδικοῦ ἀρχιερέως καί θύματος, Λυτρωτῆ καί Σωτήρος (βλ. *Λεξικό Βιβλικῆς Θεολογίας*, Ἀθήνα 1980, σσ. 501-509, τό λῆμμα «Ἱερωσύνη»).

Ἐκ παραλλήλου ὑφίσταται ἡδη βιβλιογραφία πανεπιστημιακῆς διδασχῆς γιά τί Δογματική, τίν Ποιμαντική, τί Λειτουργική, τίν Κατηχητική, τό Κανονικό Δίκαιο, τίν Ἐκκλησιαστική Ἱστορία καί τίν Πατρολογία καί βεβαίως τίν Ἐρμηνευτική τῆς Καινῆς Διαθήκης τῆς Ἐκκλησίας μας, μέ ἀναφορές στήν Ἱερωσύνη ἢ τίν Ἱερατεία. Εἶναι π.χ. ἀδιάνοτο νά μή μαθητεύσει κανεῖς στούς λόγους ἢ τίς ὁμιλίες τῶν Πατέρων περί Ἱερωσύνης, ὅπου διαπιστώνει τίν Πατερική Ἀποστολική διάρκεια τῆς Ἐκκλησίας μας σ' αὐτό τό καιρο πρόταγμα ἀγωνιώδους ἀκεραιότητος.

Ἀπό τίν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διοργανώθηκαν Πανελλήνια Λειτουργικά Συμπόσια ἢ Ἡμερίδες καί ἐκδόθηκαν ἐνδιαφέρουσες γιά τό θέμα μας εἰσηγήσεις Ἱεραρχῶν, Καινοδιαθηκολόγων καί ἄλλων Εἰσηγητῶν.

Ἐκ παραλλήλου ἡ βιβλιογραφία μας διαρκῶς ἐμπλουτίζεται ἀπό μελέτες, ἐκδόσεις, θεολογικές ἀναλύσεις σέ εἰδικά περιοδικά, ἠλεκτρονικές δημοσιεύσεις ποιμαντικοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τίν Ἱερωσύνη, ἄμεσα καί ἔμμεσα. Ἐνδεκτικά (ὄχι ἀξιολογικά) μνημονεύουμε: πρωτ. Γεωργίου Φλωρόφσκι *Ἀνατομία προβλημάτων τῆς πίστεως* (ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου 1977, σσ. 63-85)· ἀρχμ. Φιλοθέου Φάρου *Κλῆρος: ἡ ἀνεκπλήρωτη ὑπόσχεσι πατρότητας* (Ἀκρίτας 1992)· πρωτ. Βασ. Θεοδοῦ *Ἡ ἱερατική κλίσις ὡς ψυχολογικό γεγονός* Ἀθήνα 1998· π. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν *Ἡμερολόγιο 1973-1983* (Ἀκρίτας 2002)· ἀρχμ. Νικηφόρου Μανάδη *Ἁγιοπατερική παράκλησι πρὸς τοὺς ἱερεῖς* (Φλώρινα 2006)· π. Γεωργίου Μπασισοῦδη *Ἡ δύναμις τῆς λατρείας (Ἡ συμβολή τοῦ π. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν στή Λειτουργική Θεολογία)* (Ἐν πλῶ 2008)· Μητροπολίτου Ἰλίου Ἀθηνᾶγορα *Θεέ μου, Θεέ μου... (ψυχική ἐξάντλησι καί «ἀποξένωσι» τοῦ Κληρικοῦ)*, ΑΔΕΕ 2015 (2η)· *Θεραπεία ψυχῆς (Πρακτικά Γ' Ἡμερίδος Γ. Ν. Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς 2014)*, Ἀθήνα 2015· ἀρχμ. Σεβαστιανοῦ Τοπάλη *Ὁ δεκάλογος τῶν ἱερατικῶν χαρισμάτων*, Ἀμύνταιο 2016· καί πολλά ἄλλα διαθέσιμα ἄρθρα στή «Θεολογία», στή «Σύναξη», σέ συνάξεις ἢ ἀναρτήσεις ἢ ἐκδοτικά ἀφιερῶματα Μητροπόλεων, πού εἶναι πρακτικά ἀδύνατον νά μνημονευθοῦν ἐδῶ.

Ἀπαρατίτως νά προσθέσουμε καθ' ἑαυτούς τίς προσεγεμένες βιογραφίες τῶν νεότερων Ἁγίων μας, Ἱεραρχῶν καί Ἱερομονάχων-Ἱερέων, ὅπου βλέπουμε τίν προετοιμασία, τίν ἀνάληψη καί τίν ἀσκηση τοῦ χαρίσματος τῆς Ἱερωσύνης ἀπό τοὺς Ἁγίους, τό ἱερατικό-λειτουργικο-ποιμαντικό-ἀσκητικό τοῦς φρόνημα καί ἦθος, τίν ὅλη ἱερατική τους μαρτυρία καί διά πάντων τό συνταίρια-

υπάρχει «*ἀκριβής ὀρισμός τῆς Ἐκκλησίας*» «*μέ ἀναγνωρισμένη δογματική αὐθεντία*»¹⁷.

Ἡ σκέψη καί τό στόμα τῶν ἀνθρώπων περίπου μᾶς ταυτίζει μέ τήν Ἐκκλησία σάν προσωποποίησί της! Χωρίς πολλές πολλές φιλοσοφίες, μέ τήν ἱερωσύνη καί δί μέ τήν ἀρχιερατική καί ἱερατική τάξη ἐννοοῦν μιά «θεσμική ἀναλογία» σχεδόν ἀπόλυτης ταύτισης πρὸς τήν οὐσία καί τήν ἐκπροσώπηση τῆς Ἐκκλησίας. «Τί κάνει ἡ Ἐκκλησία;» ἀναρωτιέται διαρκῶς ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, καί στοχοποιεῖ ἐμᾶς γιά κοινωνικές ἢ κοινωνιστικές ἀποδράσεις.

Ἄλλωστε αὐτό πού ἐννοεῖ ὁ κόσμος μας ὑπό τόν ὄρο «Ἐκκλησία», ἐμεῖς οἱ κληρικοί πασχίζουμε μέν στά λόγια νά τό διευρύνουμε θεωρητικά, πρακτικά καί διαχειριστικά, ὥστε νά ἀφυπνίσουμε καί νά περιλάβουμε ὅσους περιλαμβάνει. Παρά ταῦτα, κατά βάθος πολλοί φορεῖς τῆς Ἱερωσύνης καί τό θέλουμε καί μᾶς ἐξυπηρετεῖ νά ὑπονοεῖται μιά ἀμφοτερόπλευρη ταύτιση Ἐκκλησίας καί κλήρου. Διότι νιώθουμε περισσότερο «ἡμετέρων» τήν Ἐκκλησία ἀπό τούς ὑπολοίπους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Ἀρεσκομάστε νά νιώθουμε προβεβλημένοι μέτοχοι εἴτε δικαιοῦχοι στήν ἐπίγεια καί τήν αἰώνια ἐκκλησιοποίηση. Πόσο ὠρμο ἢ ἀνώρμο ἀποδεικνύεται αὐτό στήν ποικιλιὰ μας ταυτότητα καί ἀποτελεσματικότητα, μᾶλλον ὅλοι μας τό κατανοοῦμε¹⁸.

σμα Ἱερωσύνης-Ἁγιότητος, αὐτό τό μόνιμο στόχευμα τῆς ἴδιας τῆς λειτουργικῆς (καί ποικιλιῆς) πρακτικῆς ὅπως ἀναδύεται ἀπό τίς «Εὐχές» καί τήν τελετουργία. Ὅποτε δέν ἔχουμε μιά «θρησκευτική ἐξιδανίκευση» ἢ ἕνα «ιδεολόγημα», ἀλλά μιά βεβαιότητα πού ἀνέκαθεν συνήρταζε καί δέν θά παύσει νά συναρπάξει κάθε κληρικό (καί λαϊκό), ἀφορῶντα στόν Κύριο καί διακονοῦντα τήν Ἐκκλησία στήν ἐσατολογική της διάρκεια (πρβλ. Ἀποκ. κεφ. 5ο).

¹⁷ βλ. π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, *Τό σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ*, ἐκδ. «Ἄρμος», Ἀθήνα 1999, σ. 12 ἐξ.: «...οἱ ἀρχαῖοι Πατέρες δέν ἐνδιαφέρθηκαν πολὺ γιά τήν ἀκρίβεια τῶν διατυπώσεων, ἀκριβῶς διότι ἡ θριαμβεύουσα πραγματικότητα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ προσφερόταν στήν πνευματική τους ὄραση μέ πειστική καθαρότητα. Δέν δίνουμε ὀρισμό σέ κάτι πού εἶναι ἀπό μόνο του ἀπόλυτα σαφές. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μᾶλλον πραγματικότητα πού τήν ζοῦμε παρά ἀντικείμενο πού τό ἀναλύουμε καί τό σπουδάζουμε... Οἱ διάφοροι ὀρισμοί, τούς ὁποίους βρῖσκουμε σήμερα στά θεολογικά ἐγχειρίδιά μας καί στίς κατηχήσεις μας, εἶναι προφανῶς ἀρκετά πρόσφατοι. Οἱ διατυπώσεις δέ τῶν ἀνατολικῶν θεολόγων εἶναι δουλικές ἀπομιμήσεις τοῦ δυτικοῦ προτύπου» (σσ. 13-14). Πάντως ὁ π. Γ. Φ. σ' αὐτό τό μελέτημά του θεᾶται καί ἀναπτύσσει μέ τήν σπάνια ἱστορικο-θεολογική του ἐπιστήμη καί ἱερατική διαίσθηση τόν καιριότερο καί δεσπότερον καί βιούμενον «ὀρισμό» τῆς Ἐκκλησίας ὡς «*Τό σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ*».

¹⁸ Πολύτιμες πράγματι ὅλες οἱ εἰσηγήσεις τῶν εἰδικῶν στά Πανελλήνια Λειτουργικά Συμπόσια ἢ τίς σχετικές Ἡμερίδες τῆς Ἐκκλησίας μας, μέ ἄμεση ἢ ἔμμεση ἀναγωγή στό χάρισμα καί τήν εὐθύνη τῆς Ἱερωσύνης. Ἐνδεικτικά ἐπικαλούμεθα: Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης Συμεῶν «Ὁ Ἐπίσκοπος, οἱ Πρεσβύτεροι καί οἱ Διάκονοι» ἀρχμ. Νικ. Ἰωαννίδη «Ἡ ἱερωσύνη κατὰ τήν Πατερική Παράδοση» πρωτ. Βασ. Καλλιμακίανη «Ἡ πνευματική πατρότητα» (*Ζ' Παν. Λειτ. Συμπόσιον* 2005).

Στόν τυπικά ἐκκλησιαστικό χῶρο, Καινοδιαθηκικές ἀναφορές περί ποιμένων καί χαρισματούχων ὑπάρχουν ἀρκετές, κηρύχθηκαν καί διασώθηκαν πάμπολλες Πατερικές ἀναλύσεις περί τὴν μόνη θεοφιλή ἱερατεία καί Ἱεροκανονικές ὁροθεσίες περί αὐτῆς, δυσεξαριθμητὲς χειροτονιτήριες ὑποδείξεις ἔγιναν στή διάρκεια αἰώνων ἱστορικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ παραλλήλου δὲν ἔλειψαν μέχρι σήμερα διάλογοι μεταξύ θεολογικῆς καί ποιμαντικῆς προσέγγισης περί τῆς λεγόμενης γενικῆς (ἐκκλησιαστικῆς) «ἱερωσύνης» καί τῆς ἱερατικῆς εἰδικῆς ἱερωσύνης¹⁹.

Ἡ Ἱερωσύνη, ὥστόσο, μέχρι σήμερα δὲν «ὀρίζεται».

Καί ὑστερούμεθα γι' αὐτό; Χωρὶς ἐξ ὀρισμοῦ ὁροθέτησι ταυτότητος, τί ἀκριβῶς ἐνδύομεθα μέ τὴν ἀνάδειξή μας σέ κληρικούς διὰ τῆς χειροτονίας καί τί ὑποδύομεθα μέ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας παρουσία καί ἀναδεκτὴ παρρησία;

Τίποτε περισσότερο καί τίποτε ὀλιγότερο ἀπὸ αὐτό πού ἐνεδύθησαν καί ὑποδύθηκαν ἀναριθμητοὶ φορεῖς τοῦ χαρίσματος πρὸ ἡμῶν. Τὴν Ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ μας, ὡς κλίση διακονίας, ὡς κλίση κενώσεως.

Ἔχουμε ἤδη ἐνδυθεῖ τὸν Χριστό μέ τό ἅγιο Βάπτισμα καί, χάριε στόν Κύριο τοῦ Βαπτίσματος (*χριστοποιημένοι*), ἔχουμε ναιοποιηθεῖ γιὰ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο διὰ τοῦ Χρίσματος (*χρισμένοι*). Μέ τὴν Ἱερωσύνη ἐνδύομεθα καί ἐπενδύομεθα ἐκεῖνο τό λειτουργικὸ «Ἐαυτὸν παρεδίδου ὑπὲρ τῆς κόσμου ζωῆς»,

---

καθ. Παν. Σκαλτσῆ «Βαπτισματικὴ ἀγωγή τῶν πιστῶν»· πρωτ. Ἰω. Σκιαδαρέσι «Εὐχαριστιακὴ Ἀγωγή» (*ΙΑ' Παν. Λειτ. Συμπόσιον* Ὀκτ. 2009)· πρωτ. Βασ. Θεοδοῦ «Πῶς βλέπουμε τό μέλλον τῶν ἱερέων»· ἀρχιμ. Δημ. Ἀργυροῦ, νῦν Μητροπολίτου Κεφαλληνίας, «Ἱερέας σήμερα; Γιατί ὄχι;» Ἀλεξ. Σταυροπούλου «Ἡ Προδοσία τῶν Ποιμένων καί ἡ Καλὴ Ποιμαντικὴ» (*Ἡμερίδα Πεντέλης* Ἰουν. 2009)· πρωτ. Βασ. Θεοδοῦ «Ἡ οὐσία τῆς πνευματικῆς ζωῆς»· Χρ. Καρακόλη «Ἡ ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ ὑπὸ τό φῶς τῶν τριῶν πειρασμῶν»· πρωτ. Κων. Παπαθανασίου «Ἡ ἄσκηση τῶν Μακαρισμῶν τοῦ Κυρίου» (*Ἡμερίδα Πεντέλης* 2011).

¹⁹ Τά Λειτουργικά Συνέδρια τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως ἐπαινελημμένα ἀνέλυσαν τὴν εὐρεία (διὰ τοῦ βαπτίσματος καί τοῦ χρίσματος) γενικὴ ἱερατεία αὐτοπροσφορᾶς τῶν μελῶν τοῦ Σώματος, ὅπως καί τὴν εἰδικὴ (διὰ τῆς χειροτονίας) κυριολεκτούμενη ἱερωσύνη τῶν κληρικῶν (βλ. ἐνδεικτικὰ τὰ Πρακτικά τοῦ *Ζ' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου* 19-20 Σεπτ. 2005). Βεβαίως, δὲν ἔπαυσαν οἱ ἀντιπαραθέσεις θεολογικῆς ὁροθεσίας, ἀπαραίτητες καί αὐτές, γιὰ νὰ ἐννοοῦμε καί νὰ ἐνθυμούμεθα τὰ ἡμέτερα θεολογικά «ὄρια» θεογνωσίας, σέ διαλεκτικὰ μέ τί θεολογικὴ γνωσιολογία τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Καί τοῦτο, διότι ἐν τοῖς πράγμασι ζοῦμε πλέον σέ ἓνα περιβάλλον μετανεωτερικὸ καί ἀτομικιστικὸ, μέ εἰσαγόμενο τὸν δυτικίζοντα καί ὀρθολογικὸ τρόπο προσέγγισης τοῦ βίου καί τῆς ζωῆς καί τῆς ὑπαρξῆς. Ὅποτε τέτοιοι εὐπρεπεῖς διάλογοι σέ θεολογικὸ πεδίο, διμοσιευόμενοι, ἀφενὸς συνιστοῦν μνημόνια ἐκκλησιοπρεποῦς ὁροθεσίας καί ἀφετέρου δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὸ νὰ ἐκπληρῶνουν τὴν γνωσιακὴ θωράκιση πού ζητοῦσε ὁ ἅγιος Νεκτάριος ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του κληρικούς ὡς ποιμαντικὴ δεοντολογία θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς πρωτίστως, ἀλλὰ καί ἐνιμερωμένης ἐπίκαιρης κατάρτησης.

για νά ἐκκλησιουργοῦμε τὴν ἐκκλησιοποίηση τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἐνθέωση. Ὅλα αὐτὰ χάρις σπὶ δωρεὰ τῆς Πεντηκοστῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Ἐνδύομεθα δηλαδὴ, ὥστε νά ὑποδυόμεθα/διακονοῦμε τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀνακεφαλαίωση τῆς θείας Οἰκονομίας (*φορεῖς εἶδ. χαρίσματος*).

Ὅστόσο ἡ Ἱερωσύνη μόνον περιγράφεται, δὲν ὀρίζεται μὲ ὀρισμούς. Μεταδίδεται μὲ τὴν ἱερουργία τῆς χειροτονίας ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, μετέχεται καὶ βιώνεται, ἐνεργεῖ καὶ μαρτυρεῖται, ὑπηρετεῖ καὶ ὀργανώνει τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐνιστορικότητα.

Μὲ ἕναν τέτοιο κομβικὸ ρόλο γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ πραγματικότητα, σπὴν ἱστορικὴ διάρκεια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μυστηρίου, κατὰ κάποιον τρόπο δὲν εἶναι καὶ πολὺ ἔωλο τὸ ἀπλοϊκότατο ἐννόημα «ταῦτισης» (ἔκφρασης) τῆς Ἐκκλησίας σπὴν ἐνανθρώπινη παρουσία καὶ μαρτυρία ἡμῶν τῶν Κληρικῶν (*τῆς Ἱερωσύνης ὡς χαρίσματος καὶ ἀποστολῆς, τῆς ἱερουργίας ὡς ἐπικέντρου καὶ τῆς ὅλης ποιμαντικῆς μας*).

Ἀναπέμπει σέ ἕνα χριστιανικὸ «προφητικὸ ἐνόραμα», στὸ χρέος καὶ σπὴν κλῆσις καὶ σπὴν κρίσις αὐτόχρομα ἡμῶν τῶν Κληρικῶν μὲ τὸ «νά γινόμεθα διαρκῶς τοῦ Χριστοῦ», σπὴν θεανθρώπινη συγκατάβασί Του γιὰ νά περιλάβει τὸν κόσμον μὲ τὸ «νά γινόμεθα διαρκῶς τῆς Ἐκκλησίας», σπὴν ἐγχριστωμένη ἀποστολή της νά διακονήσει τὴν ἐπιστροφή τοῦ κόσμου στὸν Κτίστη καὶ Σωτῆρα.

Ὅποτε μὲ τὴν φερομένη καὶ προσφερόμενη Ἱερωσύνη ἔχουμε ἱερουργία τῆς πίστεως καὶ τῆς σχέσις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος μὲ τὸ Χριστό. Προβιωμένη ἀπὸ ἀμέτρητους φορεῖς (*μεταδότες καὶ μετόχους*) καὶ ἀμέτρητους ἀποδέκτες πιστοῦς. Οἱ κληροῦχοι τῆς ἱερατείας εἴμαστε κεκλημένοι μὲ τὴ χάρις Θεοῦ καὶ τὸ εἰδικὸ χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης σπὴν διακονία τῶν κληρονόμων τῆς χριστοσωτηρίας. Κι αὐτὴ ἀκόμη ἡ κλῆσις μας –ἀμεσότερη σέ ἄλλους, ἔμμεση εἴτε ἀνώριμη σέ ἄλλους– ἀποδεικνύεται ἐν τοῖς πράγμασι πὼς εἶναι κλῆσις Θεοῦ νά καθοδηγοῦμε ποιμαντικά καὶ νά ἀρτιώνουμε ἱερουργικά τοὺς πιστοὺς, ὥστε νά οἰκοδομεῖται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Στὰ πρῶτα-πρῶτα χρόνια τῆς Ἐκκλησίας βιώνονταν ἐξ ὑπαρχῆς ὡς πολυεῖδεια χαρισμάτων, κατὰ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ἔντονη ἀναμέτρηση μὲ τὴν ἀλλοτριώσι τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ριζικὴ τους μεταμόρφωση σέ «τέκνα Θεοῦ»²⁰. Σταδιακὰ ἡ Ἐκκλησία ἐβίωσε

---

²⁰ Ἡ σωτηριολογία ἐξ ἀρχῆς σπὴν θεολογικὴ χριστολογία τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἀναδεικνύει τὴ σημαντικὴ τῆς Ἱερωσύνης (*Ἰωάν. 1, 12· 11, 52*). Τὴν ἴδια θεώρησι τῶν πιστῶν μέσα σπὴν χάρις τῆς θείας υἰοθεσίας βλέπουμε καὶ σπὴν Παύλεια θεολογία, π.χ. πρὸς *Ρωμαίους, Ἐφεσίους* καὶ πάλι σπὴν *Ἰωάννειες ἐπιστολές*.

καί ἐρμίνευε αὐτὴν τὴν πολυεΐδεια τῶν θείων χαρισμάτων διὰ μέσου τῶν Ἁγίων τῆς καὶ τῶν Πατέρων τῆς στό χαλαρωμένο εὐρύτατο αὐτοκρατορικό πεδίο, ὥστε νά βιώνει τὴν ἐνότητα καὶ τὴν χριστοεΐδειά τῆς ὡς σῶμα Χριστοῦ μέ νοοτροπία παραδεκτῆς θεσμικότητας. Πάντως, ὁ σαρκωμένος Θεός παρέσχε τὴν ἐνεργό δράση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στό ἱστορικό ἐκκλησιαστικό Του σῶμα καὶ συγκατέβανε διαρκῶς στὴν ὀργανωτική προσληπτικότητα αὐτοῦ τοῦ σώματος διὰ μέσου τῆς ἱστορίας. Πάντοτε «... πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»²¹.

Καί τότε καὶ σήμερα, ἐξαρχῆς καὶ πάντοτε, ἐπίκεντρο σ' αὐτόν τὸν καταρτισμὸ εἶναι ἡ λειτουργικὴ μας ἀνάμειξη μέ τὸν Ἕνα τῆς Τριάδος στὴν προσφερόμενη καὶ διαδιδόμενη ἐνανθρώπησή Του, σέ κάθε ἐκκλησιαστικὴ τῆς ἀπόδοσι καὶ μετάδοσι. Κάθε προσευχητικὴ ἢ λειτουργικὴ ἢ μυστηριακὴ πράξι τῆς Ἐκκλησίας (δηλ. ἡμῶν τῶν ἐκάστοτε ἱερουργῶν καὶ τῶν μετεχόντων) ἔχει μιάν τέλεια ἀνθρώπινη ἔκφρασι. Ἐνέχει ὅμως κάτι ἰσότημα σπουδαίῳ· τί θεομεθεξία τοῦ Χριστοῦ τῆς ἐνανθρωπίσεως, χάρι στὴν ἔλευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διαρκὴ παρουσία καὶ συμπαραμονὴ ἐκκλησιοποίησης.

Ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων μας καταφάσκουμε αὐτό στό ὁποῖο καταφάσκει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μέ τὴν ἀνθρωπινότητα τῆς θεανδρικῆς Του μορφῆς, καὶ μᾶς τό χάρισε πρὸ 20 αἰῶνων ὡς μετοχή σωτηρίας μέ προοπτικὴ αἰωνιότητος. Ὁ Κύριος ἐνεργεῖ διὰ τῆς Ἐκκλησίας «τό θεῖο θέλημα ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς», τὸν ἁγιασμό τοῦ ἐκκλησιοποιημένου κόσμου.

Ἡ κάθε θεία λειτουργία (ὡς ἡ ἐπίκεντρον τελεία σύναξι καὶ ἀναφορὰ τοῦ κόσμου στὸν Τριαδικὸ Θεὸ ἐν Χριστῷ²²) καὶ τὰ ἄλλα ἱεουργούμενα μυστήρια

²¹ Ἐφ. 4, 12.

²² Ὅλες οἱ ἐκκλησιολογικὲς εἰκόνες τῆς Κ.Δ. αὐτὸ μαρτυροῦν, τό κατεξοχὴν μυστήριον τῆς θείας ἀναγωγῆς καὶ κοινωνίας ποῦ τελεῖται ἐπὶ γῆς γιὰ τί δικὴ μας μέθεξι, ὅπως καὶ γιὰ τὴν «ἐπιστροφὴ» τοῦ κόσμου (ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ἐπίσης δεόμεθα ἐνώπιον τῶν καθαγιασμένων Τιμίων Δώρων) στό σκοπὸ τῆς θεοκτισίας. Ὅλες οἱ λειτουργικὲς ἐξομολογήσεις καὶ ἀναλύσεις καὶ διδαχῆς καὶ ἀγιοσυνοδικῆς ἀποφάνσεις τῆς διαχρονικῆς Πατρολογίας αὐτὸ προσμαρτυροῦν. Θὰ ἦταν ἀδύνατον καὶ μόνο νά τίς ἐπικαλεσθοῦμε ἐδῶ. Θὰ ἦταν ἐνδεκτικὸ νά ἐπικαλεσθοῦμε τουλάχιστον τὴν κατηχητικὴν λειτουργικὴν μυσταγωγίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα ἢ τό τεράστιον Κανονικόν, ἀγιολογικόν, ἐρμηνευτικόν καὶ Φιλοκαλικόν ἔργον τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, σέ περιόδους ποῦ ἡ αὐτοκρατορία ἔδωκε ἢ εἶχε πρὸ πολλοῦ δύσει, ὅμως ἡ Ἐκκλησία ζοῦσε ὡς σῶμα Χριστοῦ καὶ ἀνθίστατο καὶ ἀναδείκνυε σωζόμενους καὶ Ἁγίους τῆς ἐνεργουμένης ἐγγιστώσεως. Διὰ τῆς λειτουργικότητος-διακονίας τοῦ χαρίσματος τῆς Ἱερωσύνης ὑπὲρ τοῦ ὅλου Σώματος. Καὶ (δίχως νά ἀκρωτηριάζουμε τὴν ἀπαραίτητη ἀνθρωπινὴ ὁλοκληρία καὶ θεόδεκτη συνέργεια)

άγιασμού τῆς ζωῆς (ὡς συνακτικά πρὸς αὐτὴν τὴν τελειότητα σχέσης)²³ εἶναι συνάμια τωρινά γεγονότα καὶ ὀλοζώντανα αἰωνικά γεγονότα καὶ διαιώνια «ἀπνηχούμενα»²⁴. Συντελοῦνται στὸ ἀνθρώπινο «σήμερον», καθαγιαίνονται ἀπὸ τὸ «αἰώνιο» τοῦ θεανθρώπινου γεγονότος καὶ ἱστορικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπνηχῶνται στὴ «διαιώνια» πορεία τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἐσχατολογικὸ τέλος τῆς ἀτέλειωτης ἐν Θεῷ τελειότητας, τῆς ἐν Χριστῷ θείας οἰκονομίας τῆς θεώσεως²⁵.

μιλώντας γιὰ «λειτουργικότητα» δὲν ἐννοοῦμε ἀπλῶς μόνο τὴ λογικο-πραγματώσει ταυτότητος καὶ ρόλου ἱερατείας. Διότι τότε πῶς θὰ ἐρμηνεύαμε π.χ. τὴν ἅγια ἔλλογο λειτουργικότητα ἀπλουσιῶν ἱερέων ὡσάν τὸν παπα-Νικόλα Πλανᾶ; Πράγματι ἡ διαώνια ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία (εἰδικὰ στὴ λειτουργικὴ καὶ ποιμαντικὴ τῆς ἀνθρώπινι ἐκφραση καὶ διαχείριση) εἶναι ἓνα «σκάνδαλο λογικῆς» (στὴ διακηρυγμένη ἀπλότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς θεομεθεξίας) μέσα ἀπὸ τὸ ὅποιο δὲν ἔχομε παρὰ νὰ ἀναχθῶμε στὴν ἐνεργό-μυστηριώδη δράση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸ ἱστορικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ δὲν ἀναρεῖ τὴν ἀξιοποίηση τῶν φυσικῶν χαρισμάτων μέσα στὸ ἐκκλησιαστικὸ Σῶμα, διότι θὰ μᾶς ὀδηγοῦσε σὲ ἀπραξία, σὲ ἀβουλία, σὲ ἀμέλεια, σὲ περιφρόνηση τῶν ταλάντων τῆς θείας πρόνοιας γιὰ ἐμᾶς καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς, σὲ μιά ἀντιχαικιδόνοια ἐκτροπῆ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνα μυστήριον, μιά πραγματικότητα ἱστορικὴ καὶ αἰωνικὴ, ἀνθρώπινα θεανθρώπινα (δι' ἡμᾶς καὶ δι' ἡμῶν ἱστορικὰ τῶν ἀνθρώπων) καὶ θεανθρώπινα ἀνθρώπινα (εὐλογημένη καὶ καρποφορούμενη χάρις στὴν προνοούμενη Θεολογικὴ τῆς σύστασι καὶ τὴν Χριστολογικὴ τῆς Ἀγιοπνευματικῆς ἐνεργούμενη ταυτότητα).

²³ Στὸ θαυμασιό ἐμμελέτημα *Διερχόμενοι διὰ τοῦ ναοῦ* τοῦ Δημήτρη Μαυρόπουλου (ἐκδ. «Δόμος» 2009, σ. 257 ἔξ) σαφηνίζεται κατηχητικὰ ὅτι ὁ ὅρος «ἅγια Μυστήρια» χρησιμοποιεῖται ἐξαρχῆς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴ θεία λειτουργία (βλ. Κ.Δ. καὶ τὰ ἐν χρήσει λειτουργικὰ βιβλία), ἐνῶ ἡ ἐναρμόνιση περιγραφῆ τῶν γνωστῶν μᾶς «ἑπτὰ» ἱερῶν Μυστηρίων εἶναι δάνειο ἀπὸ τὴ σχολαστικὴ θεολογία. Ἐμεῖς τὸν «ἐννοοῦμε» ἐδῶ κατ' ἀνάγκην, ἐπισημαίνοντας πῶς ἡ ὅλη ἐκκλησιοποίηση τοῦ καθ' ἑνὸς μᾶς σὲ κοινῶνία μὲ τὰ λοιπὰ μέλη διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τελετουργημάτων ἐγκεντρίζεται στὴ θεία λειτουργία καὶ ἀναπέμπει στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅπως μᾶς τὴν «εὐαγγελίζεται» ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ἀπὸ τὸ «ἐκκλησιολογικὸ-λειτουργικὸ» καὶ «θεολογικὸ-χριστολογικὸ» του εὐαγγέλιον ὡς τὴν «λειτουργικὴ-χριστολογικὴ» καὶ «κοσμολογικὴ-ἐκκλησιολογικὴ-θεολογικὴ» του Ἀποκάλυψη.

²⁴ Διαβάζομε μιά τέτοια ἀποκαλυπτικὴ ἐμπειρία βίωσης τῆς διαώνιας (καὶ αἰωνικῆς) ἀπίτησης τῆς θείας λειτουργίας στὸ βιβλίον περὶ τοῦ Ἁγίου Γέροντος Πορφυρίου Κανσοκαλυβίτου, *Βίος καὶ λόγοι*, ἐκδ. Ἰ. Μονῆς Χρυσοπηγῆς, Χανιά 2003, σσ. 512-513.

²⁵ Ἀποτυπώνοντας τὴν Πατερικὴ θεολογικὴ θεώρηση τῆς ἱστορίας, ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ ἔγραφε: «*Ἡ θέωσι εἶναι τὸ τέρμα τῆς δημιουργίας καὶ πρὸς χάριν τῆς δημιουργήθηκε κάθε τι πού ἦρθε στὴν ὑπαρξη*» (Οἱ Βυζαντινοὶ Πατέρες τοῦ ἔκτου, ἔβδομου καὶ ὄγδοου αἰῶνα, ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 388).

Δὲν εἶναι ὁ μόνος οὔτε ὁ πρῶτος. Πρόσφατα ἡ Ἰ. Μ. Μονὴ Βατοπαδίου ἐπανεξέδωσε τὸ βιβλίον τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου τοῦ Τσέλιε (Πόποβιτς) «*Ἀνθρώπος καὶ Θεάνθρωπος*» (2020), ὅπου τόσο στὸ κεφ. «*Ἐσωτερικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας μᾶς*», ὅσο καὶ στὰ ἐρμηνευτικὰ «*Κεφάλαια ἐκκλησιολογικά*» ἔχομε ἀποτυπωμένη σὲ συναρπαστικὴ ἀμεσότητα ἕφους τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιβλικῆς

Ένταγμένος σ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ ὁ ἀπ. Παῦλος, θεώμενος ἐγγύτερα τὸ ἐπίγειο τέλος του, γράφει λιτὰ πλέον στὸν μαθητὴ του Τιμόθεο καὶ χειραγωγεῖ κι ἐμᾶς στὴν ἀπαραίτητη διττὴ δεοντολογία τῆς Ἱερωσύνης:

«...τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. Διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου»²⁶.

κι ἐκκλησιολογικῆς θεολογικῆς ἀποκαλύψεως περὶ τῆς κτίσεως, τῆς ζωῆς καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ἐν Χριστῷ: τὸν προφητικὸ καὶ ποιμαντικὸ καὶ ἱεραρχικὸ στόχο τῆς Ἱερωσύνης μας.

²⁶ βλ. *Β' Τιμ.* 1, 8 - 9, 12, 14- 2, 10. Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ στὸ ἔργο του *Τὸ σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ* (ἐκδ. "Ἄρμος", Ἀθήνα 1999) καὶ στὸ ἐπιλογικὸ κεφάλαιο «4. Οἱ ἱστορικὲς ἀντινομίαι» μὲ πόση διάκριση καὶ σοφία ἀνατέμνει τὴν ἱερατικὴ μας ἀποστολὴ καὶ τὴ γενικότερη ἐκκλησιαστικὴ δεοντολογία (μὲ τὴν ἀποστολὴ νὰ βαρύνει ἀσφαλῶς στὴν φερόμενη Ἱερωσύνη μας)! «... ἡ χριστιανικὴ στάση εἶναι, θὰ λέγαμε, πάντοτε "ἐπαναστατικὴ" σὲ σχέση μὲ τὸ "παλαιὸ καθεστῶς" αὐτοῦ τοῦ κόσμου... Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μέσα στὴν ἱστορία εἶναι βαθιὰ ἀντινομικά κι αὐτὴ ἡ ἀντινομία ποτέ δὲν θὰ ἐπιλυθεῖ καὶ δὲν θὰ ξεπεραστεῖ στὸ ἱστορικὸ ἐπίπεδο...». Ἴσως αὐτὸ καθιστᾷ «ἐνιστορικά» βαρύτερη τὴν διακονία τῆς Ἱερωσύνης τοῦ δι' ἡμῶν. Ἄν καὶ ἡ ποιότητα καὶ τὸ βάρος τῆς θὰ πιστοποιηθοῦν ἐσχατολογικά, ὅταν θὰ κλείσει ἡ ἐγκαινιασμένη πρὸ 20 αἰῶνων ἐσχατολογία καὶ ἀνατεῖλει ὁ Κριτὴς, ὡς τότε ὁ καθένας μας καλεῖται νὰ Τὸν ἐκφράζει καὶ νὰ Τὸν ἐνιδρῆει στὴς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων, λατρευόμενο (καὶ) διὰ τῆς ἱερατείας του.